Nr. 23. An. XXIX. 1866. Brasiovu 5 Apr. 24 Mart.

Gazet'a ese de 2 ori: Mercurea si Dumineca, Fói'a, candu concedu ajutóriele. — Pretiulu: pe 1 anu 10 fl. pe ¼ 3 fl. v. a. Tieri esterne 16 fl. v. a. pe unu anu séu 3 galbini mon. sunatória.

GAZET'A TRANSILVANIEI.

Se prenumera la postele c. r., si pe la DD. corespondenti. — Pentru serie 6 cr. Taxa'a timbrala a 30 cr. de fiecare publicare

MONARCHI'A AUSTRIACA.

Transilvani'a.

Unele observatiuni obieptive

la Representatiunea dietei (universitatii) sasesci din M. Principatu alu Transilvaniei subaternuta la imperatulu de dato in 3 Mart. a. c.

Aceia carii isi voru fi luatu ostenél'a de a citi representatiunea sasésca cea mai noua séu in originalu séu macar tradusa *), cum si aceia caroru evenimentele dela diet'a transilvana si dela cea ungurenésca din 1848 le-au mai remasu in memoria prospesta, voru trebui se recunósca, cumca conducatorii sasiloru desvólta astadata adeca in 1866 nu numai curagiu mai mare decatu in 1848, ci si unu altu tactu si — credintia in midilócele loru nationale si traditionale cu care au esitu de atatea ori cá olsiulu pe deasupra apei.

In an. 1848 anume pe timpulu celoru doua diete (Maiu — Augustu) cei mai multi barbati conducatori ai sasiloru esisera cu totulu din tactulu loru, prudenti'a proverbiala ii parasise, mai in scurtu ei isi perdusera capulu, comitendu la erori (gresiéle) politice cu dutien'a, éra de curagiu nici o urma. Astadata inse sasii au comisu numai o eróre politica, inse aceea totu asia grea, totu asia ingrecata de urmari fatale cá si cea analoga din 1848. Acea erore fatala este: alegerea de deputati din tóte scaunele si districtele pentru diet'a Ungariei. Déca sasii in representatiunea loru din 3 Mart. néga órice felu de uniune a Transilvaniei cu Ungari'a; déca ei intarescu cu citate istorice si juridice in adeveru greu cumpanitóre, cumca insii imperatii Austriei cá marii principi ai Transilvaniei in secolulu tr. au respinsu orice insinuatiune de a lua Transilvani'a parte prin deputati alesi la vreo dieta de ale Ungariei, fia fostu aceea tocma si numai simplu de incoronare; déca aceeasi universitate sasésca cá representanta a natiunii sale néga in faci'a tronului si a tierii intregi orice potere oblegatóre la art. II provisoriu de alegere din 1848; apoi roguve, cum aceeasi universitate s'a potutu plesni preste cendeiu séu déca mai vreti preste gura si a concesu cá scaunele etc. se aléga deputati la Pest'a.? Cum póte unu corpu care se da pre sine de representantiu unei natiuni, se sufle d i n t r ' o d a t a in a c e e a s i bucata si caldu si rece? Déca sasii au tramisu deputati la diet'a din Clusiu, hai, tréca-duase, ei au mersu acolo cá „natio regnicolaris recepta“ pe temeiulu constitutiunii vechi, éra nu cá romanii cu rola de lipituri (Anhängsel); preste acésta ei astadata n'au avutu se tremure in sal'a de siedintie cá si vergele de sangeru, precum iamu vediutu tremurandu la 1848 in aceeasi sala, nici a'si pune de frica cocarde tricolóre pana ce trecea Murasiulu la Portosiu, unde apoi le aruncá p'aci-incolo; inse la diet'a Ungariei ce canta, candu nici statutele loru, nici constitutiunea tierii si nici chiaru verbum regium nu'i obléga la acésta, precum ei insii o recunoscu si marturiresou in representatiunea loru. Si — cá se tacemu astadata de romani — cá ce rola credu insii deputatii sasi ca voru juca in diet'a Ungariei? Nu cumva voru representa ei pe natiunea loru? Niciodata si sub nici unu felu de pretestu. Séu ca ei voru representa pe asia numitele scaune sasesci? Acelea voru dispare cu totulu intre alti aprópe patru sute deputati maghiari. Ca voru castiga din grati'a ungurenilor aceea ce doresc ei? Apoi in acestu casu representatiunile din 1861, 1862/3, 1865 si 1866 ale universitatii adresate deadreptulu catra persón'a suveranului ara figura numai cá denunciatiuni, care rola dieu, ca nu prea este placuta la lume.

Mai in scurtu, noi amu citit si nou'a representatiune sasésca cu destula luare aminte; marturisimu inse ca combinandu v o r b e l e cu f a p t e l e, noi nu mai pricepemu politic'a stralucitei, prudentei si cercumspectei universitati sasesci nici in drépta nici in stang'a; numai vedemu si pricepemu cu mare dorere sufletésca, ca unii romani transilvani din cei carii trecu de conducatori, ametiti si adusi in confusiune prin asemenea politica cum amu dice in doi peri, cum si de terminii „o p o r t u n i t a t e si p i e t a t e“ alérga si ei la Pest'a cá cerbulu setosu la fantan'a rece, pentrucá se re-ia rol'a eroiloru de trista figura, pe care o jucara totu la Pest'a in 1848 nu numai deputatii sasi si romani, ci si mai multi maghiari. Intr'aceea rugatinea nóstra de tóte dilele este: Dómne da cá tóts temerile si presimtirile nóstre se remana numai cá nesce visuri desierte, ceea ce inse abié se va cunósce dupa mai multe luni séu si ani, pentruca abié se póte crede, cá asia numit'a c e s t i u n e u n g u r é s o a cu adausulu ei de u n i u n e se si la capetu, se se compuna si impace in modu d u r a t o r u si d e f i n i t i v u nici macar in restimpu de diece ani, mai alesu dupace inausi regimulu are trebuintia de cativa ani numai spre a'si corege unele erori politice colossale comise anume in anii mai deaprópe trecuti si recunoscute de erori, apoi se dice: Qui perdidit numerum, incipiat iterum; éra apoi increderea reciproca struncinata, sguiduita, conturbata din nou, cumplitu si cá inadinsu a diferiteloru natiuni cine se fia in stare de a o mai restaura cu vorbe dulci, candu afara de unii gagauti si hêbenci in politica pe promisiuni pompóse nu mai da nimeni nici macar — o firfirica.

G. B.

— Representatiunea (petitiunea) din 3 Mart. a universitatii sasesci despre carea ne fù vorb'a si mai susu este combatuta in foile maghiare cu multa mania si pofta de resbunare; inse din temeiori diferitóre in esenti'a loru de observatiunile nóstre. Anume „Pesti Napló“ si „Kolozsvári Közlöny“ publicandu unu articulu alu dlui Danielu Dozsa redactorului si deputatului la diet'a din Pest'a denéga dietatiei sasesci neconditionatu orice dreptu p o l i t i c u de a poté representa undeva pe natiunea sasésca, pe a'lu carui numeru ilu pune numai la 130 mii suflete, prin urmare dn. Dozsa se mira, cum birocrati'a sasésca, care — dupa elu — pórta de nasu si pe sasi si pe romani, a cutesatu inca si la an. 1866 a substerne in numele natiunii sasesci petitiune sau representatiune tocma si la monarchulu, candu drepturile universitatii sasesci intru intielesulu legiloru nici-decum nu se intindu mai de parte, decatu: la administrarea averiloru natiunale sasesci, la competenti'a de tribunalu apelativu in a dou'a instantia pentru locuitorii pamentului regescu, precum si la asia numitulu dreptu s t a t u t a r i u (nu statariu), adica de a'si formula si compune ei insii s t a t u t e municipale atatu pentru tienuturi séu scaune catu si pentru cetati, orasie, orasiele si sate, adica cum amu dice l e g i c o m u n a l e dupa care se se administre si pre sine. Scurtu si bine: dn. Dozsa nu recunósce universitatii sasesci nici unu felu de dreptu politicu representativu.

Noi suntemu dedati de cativa ani a vedé pe dn. D. Dozsa si foi'a s'a angajati la o lupta aprига cu conducatorii sasesci; ci pre lunga acésta suntemu tocma asia dedati a vedé ca ori candu universitatea sasésca a recursu la tronu cá c o r p o r a t i u n e c u r a t u p o l i t i c a, éra nu judecatorésca, in numele natiunii sasesci, aceeasi totudeauna fù acolo bine primita, ascultata, adesea si laudata pentru portarile sale. Acésta nu s'a intemplatu numai in dilele ministrului S t a d i o n (1849—50 candu fundus regius erá p'aci se se prefaca in „Kronland“) si nici numai in dilele lui S c h m e r l i n g, ci si mai nainte de nenumerate ori atatu sub regii Ungariei, catu si sub cei mai multi principi ai Transilvaniei; éra causa acestei procedari a fostu, ca atatu capii statului catu si consiliarii loru fiindu-tocma si maghiari curati, isi tienea de o strinsa datorintia cá se apere pe sasi cá burgeri si tierani de lacomi'a impilatóre a boieriloru. Preste acestea noi amu dori cá se aflamu dela dn. Dozsa, dela „K. Közlöny,“ „Kornuk“, „P. Napló“, „Magyar Világ“ etc., ca óre ce voru fi dicundu la atacurile loru acei b o i e r i a r d e l e n i, carii se afla mai de multu precum re dice pe romanesce in pung'a natiunii sasesci, acei boieri, carii inca pe la an. 1842—5 era datori la universitatea sasésca preste 32 mii fl. m. c. numai sub titula r e s t u r i l o r u d e i n t e r s u r i i la mai multe c a p i t a l u r i luate imprumutu dela aceeasi, éra astadi acelu felu de r e s t u r i este multu mai mare decatu insinte cu ani 20. — Inse tocma din asemenea cause publicistii maghiarii credu dóra, ca voru ajunge cá se védia pe sasi umiliti si infranti prin diet'a Ungariei? Vederemo.

Brasiovu 26 Martiu. Pre noi aici ne pune la grigia intreprinderea cea grandiósa a comitetului pentru fundarea societatii austriace de importu si esportu, care in responsulu seu catra camer'a comerciala de aici apromite, ca va redicá comandite prin Principate, pentrucá activitatea negutatorésca se se apere, astufeliu, in catu pe viitoriu se se faca de prisosu mediulocirea cea n e s o l i d a a negotiului intre Principate si Austri'a (vedi protocol. camerii). Óre nu cumva negotiatorimea levantina se intielege prin cuvintele mediulocirea nesolida? Si óre n'o se se venese scopulu spre a le luá din mana si ramur'a acést'a de industria, care in tempii cei mai grei spre folosulu Austriei a portat'o numai romanii? Fia cum va fi, dar' a sositu tempulu, fratiloru, cá partea negutatorésca romana se se ingrigiésca de tempuriu pe sute de ani insinte, cum se-si asecuresse ramurele comerciului seu, ca stationarea e nimicitória. Intreprinderi fratiloru! reuniuni, séu asociatiuni pentru inlesnirea esportarii si importarii, scoli comerciale si reale, pentrucá sufletu de ucenicu intre negutiatorii romani se nu se mai póta subintielege in cuvintele de susu „mediulocire nesolida“, pentruca numai asia vomu asecurá si viitoriulu copiloru nostri, care cu seriositate ne reclama: „se ne misoamu.“ —

— Cu 1 Aprile incetésa functiunea c. r. comisariatu politianu localu si vighiarea asupra presei trece la deregatori'a locala si anumitu in manile Dlui notariu magistratualu Friderieu Schnell. Ne aflamu datori a recunósce in conscientia si convictiune, ca uman'a tractare a fostului c. r. comisariu Iosifu Kusmanek, mai cu deosebire de doi ani incóce, in tóta stricteti'a observarei legiloru si ordiniloru superioriloru, ne a deoblegatu multu si, speramu si dela nou'a vigilantia asupra presei, ca ne va motiová la asemenea afectiuni conitabili. —

— Tempulu pre la noi s'a desprimaveratu; mugurulu incepe a-si desvolt'a interiorulu vietiei sale pentru locurile acestea cu multu mai de timpuriu, decatu ori candu. Numai Ddieu se ne feresca de vreunu inghetiu. —

— Starea sanetatii e imbucuratória. Ilustriulu nostru barbatu G e o r g i u B a r i t i u inca se restaurésa din ce in ce totu mai bine, si cu bucuria vedemu, ca a devenitu in stare a

*) Vedio si in Nr. 20 alu Gazetei din a. c. R.

recesi de sene pre campulu luptei nóstre politice, că unu nestoru alu publicitatii romane. —

— Serbatorile inviarii ne monitésa, că se reinviase si in noi consciinti'a de sine si de demnitatea natiunala mai vertosu decatu or si candu! si spiritulu de cointielegere in obligatiunea acésta, activitatea neinfransa intru apararea pusetiunei nóstre politice se nu se retraga dela neci unu sacrificiu indereptu, ci cu totii unii pe altii se ne imbraciósiamu! Numai dupa ce pasamu patimile luptei pentru viare ni se siede a ne saluta cu: Christosu a inviatu!

Tergulu Muresiului. Martiu. Pe

Campia fómetea a ajunsu acuma apasatória, copii s'aru pe pareti de fóme. Se vorbesce, ca au inceputu s si muri de fóme. Neci bani, neci bucate, pentru miserii tierani nu e nece unu mediulocu de a castiga cruceriu. Familii intregi isi lasa casa'si iau lumea in capu. Se scie, ca locuitoriloru de pe Campia in. regimu s'a indurat'u a aplacida 80.000 fl. v. a.; inse atata, populatiune cum este a Campii, candu in cele mai multe sate si posesori de frunte, cari vindea peste una sute de galete de tóta specialitatea, acum cumpara cu terdela, nu este ajutata. In pisti'a de aici, care insinte de acesta se implea cu bucate de pe Campia, sunt in dile de tergu de septemana de totu pucine venite de catra Blasiu, pe care inse proprietarii de masina ponu de locu man'a că se le iè consumtiunei in vinarsarii, scumpindule, incatu bietu seracu lipsitu de bani mai multi, nu póte cumpara si debe se móra de fóme cu spirtu si beuturile spirituosa; nu si potu stempera fómea. Inaltulu Guberniu nu scie, ca poporulu este in contra proprietariloru de masine pentru fertulu vinarsului, ba si asupra altora indignatu, ca neci in timpu de fómete nu se popresca vinarsariele. Speramu inse, ca Inaltulu r. Guberniu va opri macaru pana la tómna venitória ferberea vinarsului din bucate, care mesura in populatiunea intréga a acestei tieri aru face o impresiune fórte placuta si o aru lua că unu actu de indurare parintésca — ca-ci intemplanduse — de ce Ddieu se ne ferésca — că si estu timpu se fia sterpu — spoi amu fi de peritu, ca si inaltulu erariu pe sém'a militiei ar' debui se aduca cereale cu spese mari din alte tieri. De acea oprirea ferberii de vinarsu din bucate a devenitu de cea mai intetita necesitate. T.

Comitatulu Dobocei, 26—27 Faur. 1866.

Că se védia opiniunea publica matura a barbatiloru natiunei romane coadunati sub standartulu radicatu că semnalu spre apararea causei celei sante a natiunei nóstre romane, cumca inteligenti'a din acestu comitatu ingrigiata de vitoriulu natiunei s'ale romane nu sta cu manile in sinu si n'a treenutu in castrele celoru ce pórta pre buzele loru celea unse cu miere sacratele cuvinte ale egalitatiei si fratietatiei, dar in locu se le realisedie in fapta, le inlocuescu in anim'a-le cu spiritulu suprematisarei ultraistice —: voiescu a impartasi in nuance far' de a esagera — cu ce modalitate constitutionala a decursu alegerea de deputatu — pentru diet'a ce incoronare in Pest'a in cerculu de alegere din susu alu Panticeului- in acestu comitatu ingremiatu.

Alegerea s'a intemplatu in comun'a Panticeu in procesulu Panticului; in 26. Faur. a votatu procesulu Valaszutului si alu Panticelului, in 27 a Icilodului mare si a Agrisiului. Candidati desemnati de deputati au fostu: din partea fratiloru maghiari: Ocsvai Ferencz, 'er din partea romaniloru Alecsandru Bohatielu, s. Capitanulu districtului Nasaudului. — Indreptatitii spre alegere s'au intaciósiatu mai vertosu din partea maghiariloru cu totii, din partea romaniloru au remasu unii pe acása, séu au trasiu unii parinti batreni in locului loru pre fii loru, totusi daun'a voturiloru concurende spre alegerea deputatului nostru, casiunata prin acést'a neprecipere n'a fost'a asi'a simtioria, că cea casiunata prin uneltirile seducatórie ale fratiloru maghiari. Pregatirile spre alegere au fostu cacamu acestea, afara de celea nesciute: In comun'a Dersea situata in vecinetate nemediulocita cu Comun'a Panticeu la curtea unuia d. posesoru magiaru asiedista tocma langa calea conducatória la loculu alegerei, a fostu pregatitu ospetiu de vinarsu s. c. l. nu intr'atata, pentru alegatorii maghiarii, ci mai cu deosebinsulu pentru cei romani, si candu se apropia vre un'a céta de alegatori catra curtea dómnésa de sine se deschidea usi'a si 'esiudu afara cutare infruptatu din pretiulu sangelui mamei s'ale celui vendute o-chiama inlauntru spre a'si vinde dreptulu de a trai cu romanu pentru beutura si mancare costraii ca romanu pentru beutura si mancare costraii ca romanu dunandusse indreptatitii din tóte partile inante de a se incepe cursulu votisarei, satelitii fratiloru maghiari amblau crucisiu curmedisiu spre a chiamá si pre romani la mesele acoperite cu a chiamá si pre romani la mesele acoperite cu vinarsu, pane si slanina, si unii debili la angeru vinarsu, pane si slanina, si unii debili la angeru s'au lasatu a se amegi si au luatu parte la acestea ospetie, cari nutrea trupulu si amcliá mintea pre unu minutu, dar spirutulu convingerei 'lu-omora.

Camu inante de 10 óre presidiulu comisiunei alegatórie a deschisu sesiunea votisarei prin o vorbire scurta in carea provóca pre alegatori a se sustenerea ordinei si a liniscei; care cuvinte le-a talmacitu pre romanis si notariulu romanu alu comisiunei, afara de care a mai fostu in comisiune unu membru romanu, preotu!! — Abia a intratu comisiunea in localitatea destinata pentru alegere, a si nepaditu inteligenti'a fratiloru maghiari in sala, si acc'a intr'atata o-a indesnitu; catu nu se mai pótea deosebi comisiunea de ascultatori, neci accesti'a de catra votisanti; er' un'a parte a fratiloru maghiari a remasu afara ramuritá printre poporu, si in cari dorulu dinaintea intratului in localitatea votisarei pentru de a seduce pre romani că se si vendia voturile candidatului maghiaru. Armele imprumutate de catra fratii maghiari din arsenalulu suprematisarei seculare si tintite spre amagirea romaniloru debili la angeru mai vertosu a nobilimei proletarie au fostu: promisiuni de pasiuni, de locuri de aratu si cositu in parte; er' pre nobili 'i atragéu la partit'a loru prin asidarea, ca li se va restitui nobilitatea de'mpreuna cu tóte privilegiele' ei; ba 'i si amenintiau cu disgratia in casu, candu nu s'aru alaturá langa partit'a loru. Bietii romani au statu uimiti că nescari oi fara de pastori, de o'ra-ce inteligintia romana mirena avému putina, si acea anca socupando posturi in oficiele com. erá oprita prin fratii maghiari de a se aratá intre poporu, domineloru s'ale inse nimene nu le opria, éljenurile neincetate intru onórea candidatului si spre entusiasmarea alegatoriloru achiamate; dar' pre unu romanu inteligentu l'a si insinuatu insintea comisiunei de buitogató, singuru din acea causa nevinovata, ca a indemnatu pre alegatorii romani se urmedie esemplulu fratiloru maghiari, si se intonedie, se traiésca A. B. Din tagm'a prentiésca au fostu fórte putini de facia, fiendu eschisi dela usurea dreptului prin legea in favórea fratiloru maghiari maiestrita, si de vedeau fratii magiari si pre vre-unulu dintre preoti vorbindu cu poporenii sei acurgea in giurulu lui si lu insinuau comisiunei de buitogató? — Asi'a 'i fratiloru magiari inantea semtiului vostru de egalitate si fratietate constitutionala tóte semnele de vi'ia politico- nationala a romanului sunt bujtogatás, dar' domniloru vostre uneltirile cele feliorite si suprematisatórie de vietia constitutionala a romanului si demoralisatorie — cunoscute ospetiele de slanina in ajunulu romaniloru — ve place cu mandrie a vi-le botezá cu numele ereditu dela strabuni, „Korteskedésk!" — Intrandu romanii in localulu alegerei — unde era convorbiri ne'ntrerupta si sgomotu spre confusiunea romaniloru — déca nu le vinea a minte numele candidatului romanu, le siopteau fratii maghiari numele candidatului propriu, seu altu nume numai că se se impuciedie voturile candidatului nostru; deunde s urmatu voturile date lui Bohatielu Ferencz, Borbély Ferencz si Bohatielu Mihailu, caruia i-a cascigatu vreo doi frati maghiari — precumu insisi au marturisitu: 14 votori. — Voturile date in favórea candidatului loru le petreceau fratii maghiari cu strigari de „éljenuri" ce de locu nu ne-a iritatu simtiulu; dar' cumca a achiamatu se traiésca si alte espresiuni despretuitórie, si neconforme cu caracterulu unei'a natiune culte că cea maghiara votisantiloru romani cari au votatu pre candidatulu romanu, fiendu acésta e-rumperea nedumeritului boldu de batujocoirire si neci de cumu a simtiului de convingere si bucurie — ne-a scandalisatu pan' in sufletu. — Ma neci asi nu sau marginitu nesuinticle anticonstitutionale ale fratiloru maghiari; ci déca vedea ca au patitu naufragiu sperantiele loru nutrite facia cu unii alegatori romani, au esitu dupa densii afara si pre unii i-au amenintiatu cu unele urmari neplacute preste densii subsecunde singuru din causa, ca nu si-a datu votulu candidatului maghiaru; acesta a folositu-o de unu mediulocu de intimidare pentru cei, cării anca n'au fostu intratu spre darea voturiloru In urma la acela gradu a ajunsu atragerea fratiloru maghiari catra alegatorii romani, casiunata ce intrau acesti'a in sal'a i si cuprindea pre dupa spate si'i conduceau pana langa mes'a comisiunei; 'er posesorii, diregatorii de curti si notarii se puneà in falanga, candu vineau votisantii din comunele densiloru pentru de si influintá si intimidá; din contra pre votisantii romani caci si-esprimá votulu ei si indrumá afara, diendu'i si unuia preotu romanu „poti merge." — E direptu ca presiedintele mai de multe ori a facutu atenti pre ascultatori la ordine si liniscea, ci in daru caci auditoriulu esercea suprematia si preste comisiune strigandu din tóte partile — mai vertosu de cuteza a redica voce vreunu membru romanu alu comisiunei —: „a Comissió tagjai hallgassanak 's irjanak." — Mai si cu representantii comunali auca au scintu dispune fratii magiarii in favórea densiloru, pentru-ca au influintiatu de s'au alesu de representanti comunali a locurea judii comunali, cari din temere se nu si-pierda oficiulu, din respectulu sternarei dela grati'a prepusiloru politici séu a unoru posesori si diregatori de curti, s'au alaturatu cu votulu loru langa fratii maghiari ba si pre unu d. posesoru comite l'amu auditu dandusi votulu si in calitate de representante comunale. Mai multi au votisatu in favórea fratiloru maghiari dintre nemesii romani din comunele: Calaci'a, Sotelecu, Piglesi'a si Logiardu. Cumca partea mai mare a nemesiloru din acestea comune s'au despartitu de catra senatulu maicei loru, carea i-a nascutu intre tipetele subjugarei, i-a crescutu si nutritu cu sudórea si aperatu cu sangele seu, — afara de uneltirile fratiloru maghiari — pórta vina si unii romani renegati intelligenti — precumu amu intielesu camu din semne, ba si cuvinte manifestate prin trensii, carii voiescu a 'si crei lorusi viitoriu fericitu — seu baremi nutresce acea sperantia nebuna — pre ruinele bine lui natiunei s'ale, si pre mormentulu in carevoru diace drepturile sacrate ale natiunei loru astrucate, si cu adjutoriulu densiloru că a unoru unelte dejosite si desbracate de simtiulu umanitatiei. Dómne! pana candu vei suferi, si astfelu de judi se sfasie senulu, maicei ce i-a portatu. (Va urmá.)

Principatele unite romane.

Proclamatiune catra romani.

Romani!

Natiunea romana, credintiósa principieloru celoru mari si natiunali, consacrate de votulu unanimu alu Divanuriloru ad-hoc, a reintratu la 11 Febr. in deplinatetea drepturiloru ei, si repetiendu-si nestramutata-i credintia pentru cele patru punturi, proclamate din nou de guvernu si de corpurile constituite, en a plecatu cu unitaria neclintita pe calea ce duce la consolidarea definitiva a dorintiei si a vointiei sale.

Guvernulu, aclamatu la 11 Febr. de tóta tiér'a, si recunoscutu indata de adunare si senatu, a dechiaratu din antaiulu momentu, ca in impregiurarile solemne in cari ne aflamu, dorinti'a si vointi'a lui este, se intretia cea mai deplina armonia intre elu si corpurile legiuitóre. Condusu de acésta tienta, elu merse, chiaru in faci'a vueteloru opiniuni publice, pana a prelungi sesiunea ordinaria a acestoru corpuri.

Adunarea, in locu de a tiené séma de spiritulu ce a dictatu purtarea guvernului si mai alesu de pusetiunea cea delicata a tierei, a inceputu a pune pedice in calea natiunii si a aretá tendintie, cari, fiindu tolerate, aru puté periclitá faptulu din 11 Febr., si insasi esistinti'a nóstra nationale. Acele tendintie s'au datu pe facia in siedinti'a adunarii de eri (17 Martiu). S'au facutu inceoarei evidente de a se negá Locotenintiei Domnesci una din cele mai de capetenia prerogative, acesa de a puté consultá natiunea; s'a aratatu fara sfiéla scopulu de a se perpetuá, de a se preface astufelu in conventiune nationale, si a face a se presupune, prin acesta faptu, ca natiunea insasi ar fi dispusa a intrá pe calea anarchiei. Guvernulu, neputendu scoti unu singuru minutu in facia unei asemene atitudini, a disolutu adunarea, a inchisu sesiunea senatului.

Romani! Votulu din 11 Febr. a deschisu una era noua pentru viéti'a nóstra nationale. Acelu votu cere, imperiosu si de urgintia, că

natiunea, in deplina libertate, sé tramitia mandatari noui carii, apretiuindu situatiunea si trebuintiele de astadi, se puna si constitutiunea nóstra in armonia cu principiele proclamate in acea memorabila di, care va formá una din paginile cele mai frumóse ale istoriei Romaniei.

Colegiele electorali sunt deschise! Intrati in ele cu vechi'a taria si credintia romana si alesii vostri voru avé fericirea de a ve spune in curendu, ca Romani'a una si nedespartita, libera si drépta, este recunoscuta de Europ'a intréga.

Dumnedieu se protéga Romani'a.

Datu in capital'a Bucuresci in 18 Mart. 1866.

Locotenenti'a Domnésca:

Nic. Golescu, Lascar Catargiu, col. Haralambie.

Ministrii: Ioane Ghica, P. Mavrogeni, Ioane Cantacuzino, C. A. Rosetti, Dimitrie Ghica, Dimitrie Sturdza, Maior Lecca. Nr. 471.

Acésta proclamare, care disolvésa corpurile legislative ale Romaniei se insociesce in diornale de decretulu locotenentiei domnesci, cari in urm'a reportului ministrului secretariu de statu la departementulu de interne Demetriu Ghica sub Nr. 7214 conchiama, in virtutea art. 14 din legea electorala colegiurile alegatoriloru primari, ad. cari alegu pe alegatorii directi pre 9—12 Aprilie si colegiurile alegetoriloru directi de judecie pre 17 Aprilie, cá se procéda la alegere de cate 2 deputati de judeciu pentru camer'a elective. Colegiurile prin orasie sunt convocate pre 19 si dupa o tabela, in orasie 55 la numeru, au de a se alege de a dreptulu 94 de deputati, ér' judeciele au tóte 66, cu totulu 160. Din orasie Iasiulu e cu 4 si Bucuresci cu 6 deputati.

Impreslunea ce a facutu desfiintiarea adunariloru legislative inca nu o potemu dejudecá decatu din diurnalele Romaniei, ea e feliurita dupa diferitele colori ale diurnaleloru. De esemplu „Romanulu“ si „Desbaterile“ tresalta de bucurie, cela ca i s'a auditu vocea, carea pana acum strigá necontenitu dupa o adunare constituanta, care se puna basele edificiului politicu si socialu alu Romaniei, ad. se-i faca constitutiune, se-i stabilesc drepturile ei neprescriptibile si neatacabile.“ —

„Romanulu“ dice espresu: „Adunarea, ce are se ésa din actualele alegeri este o constituanta, prin urmare trebue se cautamu a pune tóte silinticle nóstre, a redesbate pana ce lumina se va face, pana ce vomu intielege insemnatatea votului ce avemu a dá astadi“, si mai incolo: „Omenii ce vomu alege voru avé a constitui statulu Roaumu (?póte Romanu), se cugetamu dar' bine, se ne luminamu, si numai atunci se votamu, candu vomu avé deplina consciintia a actului ce avemu se deplinimu, a respunderei ce avemu a luá asuprane in faci'a venitoriului“ si provóca pre toti la unire, dar' cari ar sterni ura ori ar casiuna neintielegere, sunt inimicii sistemului de adi. —

„Desbaterile“ dicu, ca camer'a disolvata a fostu singura numai espresiunea lui Voda Cusa, care le vorbira numai de sutele de mii alegatori ce representa „si de binefacerile lui 2 Maiu“ si 3 Augustu vrendu se intemeiese o dinastia prin mediuloculu unoru bastardi“; si ea promitea ca va fi totudeauna cu Maria S'a, „ér' noi avemu astadi lipsa de o adunare, care se fia totudeaun'a cu tiér'a si pentru tiéra, si-si dá parerea“: „cá alegatorii se respinga pre ori ce candidatu, care nu ar primi juramentulu prealabiu pentru aceste trei puncte: Unire, Principiu strainu si unu guvernamentu constitutiunalu pre base liberale si largi cá in Belgi'a.“

Din contra „Trompetta“ se mira si se ingrigiasce, ca unde vre se duca diurn. „Romanulu“ Tiér'a si in ce voiesce se namolésca trebile ei si cá antagonista vechia a „Romanului“ ei imputa, pentru ce a totu pledatu cá se se disolvese camer'a „singurulu corpu ce mai remasese legalu constitutiu pre o lege recunoscuta de tóte poterile garante si cea mai liberala lege inca din tóte legile cate a avutu vreodata Romani'a,“ in care tóte clasele si tóte interesele si starile erau cu prisosu representate, imputandu „Romanului“ cá cum ar vre a resturna totu, a nu mai lasa nemica legalu in tiéra, a dá tiér'a de ripa, a chiamá cu ori ce pretiu strainulu, cá se póta pune ordinea? si acést'a dupa ce camer'a a fostu destulu de complesanta a primi acestu guberniu, si candu i a cerutu juramentulu l'a datu si pre acesta la unu strainu necunoscutu, ba a votatu si legea gardei cetatianesci si bugete preste cele otarite de guberniulu trecutu, si dupa ce o numi necontenitu suverana si adeverata representatiune a tierei, guberniulu vine de odata si o disólvasi insulta, fara a o lasá macaru se protestesce, pentruca D. ministru Rosetti invocá regulamentulu camerei spre ai redicá dreptulu de protestare. Apoi se apuca de ministriulu Rosetti dicundu, ca a nesocotitu tóte legile fundamentali ale statului, a stasiatu prin propriulu seu organu si prin tóte mediilócele regulamentulu camerei, pre care acum stasiatu — lu invocá cá se nu concéda unanim'a protestare a camerei intregi. Mai incolo denéga dreptulu de suveranitate regimului, pana candu Domnitoriulu Filipu I. caruia i s'a juratu credintia din prerogativa propria de suveranu nu va fi datu mandatu specialu semnatu de dinsulu la unu actu cá acesta. Din totu articiulu „Trompetei“ respira, ca s'ar face incercari a reconstitui tiér'a pre petiorulu privilegiatiloru.

„Reform'a“ inca simte dorere de incidentulu acesta si mai adauge: ca pre lunga ce dicu liberalii, ca fost'a camera a fostu compusa neobservanduse libertatea alegeriloru, séu influintiendose acestea ar fi fostu alegerile vitióse, apoi mai adauge, ca liberalii mai combatu si statutulu si ocru si anularea lui (?!) a statutului care recunoscutu de poterile garante contiene principiulu de legislatiune autonóma fara de neci unu amestecu din afara si care atatu pentru natiune catu si pentru guberniu e unu scutu aperatoriu; imputa lovirea institutiuniloru tierei „pre care guberniulu de astadi este datoriu si angajatu insintes poteriloru legiuitórie a le mantiené intacte, precum a declarat'o insusi inaintea camerei si a senatului?!“

Mai incolo desfatuesce liberaliloru cá se nu restorne totulu ce s'a facutu prin espresiunea intregei tieri representate dela ministru pana la opincariu, despre ceea ce dice „Reforma“: care precum se vede nu lu pre mirositi bine si nu-lu poteti mistui: „Lioni ai Bucurescilui, ve slochésa póte sarcin'a tieranului; dar' atunci ce mai strigati libertate si egalitate, candu in fapta pledati pentru privilegiu si aristocratia?!“ Asia vorbescu diurnalele, nu noi.

— Motivele pentru disolvarea camerei nu le vedemu espuse in neci unu diurnalu, numai ceea ce contiene proclamatiunea locotenentiei domnesci. Atata scimu, ca in 17 Martiu generalulu Tell pretense in siedintia, ca poterea esecutiva actuala nu are dreptulu de a usá de prerogativ'a constitutiunala de a disolva camer'a. Decursulu disolvarei inse nu-lu scimu. — Scimu inse atata ca e 18 Martiu era pusa la ordinea dilei spre desbatere in adunare bugetulu instructiunei publice. Si tocma inainte si, dorere! ca nu dupa desbaterea obiectului institutiunei publice oblegatorie s'a disolvatu camer'a! —

Deci neci opincariulu se nu mai stè cu manile in sinu, ci se aléga barbati de caracteru si romani buni la camera cari cu fruntea redicata se intrebe: cine e acolo? are vre se ne compromita patri'a prin ultragia?! S'a datu in conferinti'a III dela Paris'u unu proiectu pentru capitalisarea tributului Portii, cá Romani'a se remana suverana deplina; Pórt'a inse inca n'a vrutu alu primi. —

Principele Cusa si romanii transilvani.

Dupa ce tóte diurnalele europene intórsera si pre dosu si pre facia evenimentele din Bucuresci dela 23 Febr., si dupa ce atatu diurnalele straine catu si cele indigene din Romani'a, luara la batai pre celu cadiutu catu vrura, pe dreptu séu nedreptu, e alta intrebare, — fia-ne iertatu si nóue mai in urma a grai ceva despre densulu din punctu de vedere alu nostru, adeca transilvanu séu banatianu etc., ér' nici de cum din punctu de vedere generale romanu. Voiu arată mai tardiu, pentru ce?

Pre catu scimu, romanii transilvani n'au trasaltatu de bucuria la prim'a novela despre caderea principelui Cusa, si n'au impartasitu bucuri'a fratiloru sei de dincolo; ci din contra, pre candu strainii, de tóta plas'a saltau, ei din contra, se vedeau pe nesimtite loviti de unu felu de melancholia. Strainii, dela noi, se scie pentru ce se bucurau. . . . Romanii éra ei scu, pentru ce oftau. Acestu sentimentu pucinu ilariu ei-lu resumau in aceste scurte dar' pline de ingrigire vorbe: „Ddieule bune, ce se va mai alege de acele dóue tierisióre (intrunite) romane, espuse la atatea valuri, la atatea schimbari, cá la atatea prefaceri, de multe ori fórte dureróse; candu voru mai avé acele schimbari capetu!!“ Gratia Domnului prim'a furtuna se alinà, dar' erie'a inca nu trecù, ci se spera numai ca va trece, cum? inca nu se scie. Dè Ddieu, cá se fia spre multiumirea tuturoru, cá nu cumva retacirea ceea de apoi, se fia mai rea cá cea de antaia!

Dar' se ne intórcemu la subiectulu nostru. De pre tempurile lui Radu Negru si sle lui Dragosiu voda, romanii prigoniti dincóce, si-au aflatu totudéuna asilu din colo, la fratii loru din cele dóue provincie romane; ei, acésta chiaru si in timpulu fanariotiloru, despre care viu argumentu ne este nemuritoriulu George Lazaru s. a. Singura domni'a lui Stirbeiu face escepti'one; ca-ci pre catu tempu ocupà densulu tronulu Romaniei, nu scimu se fi fostu primitu nece unu romanu transilvanu in Romani'a; nece chiaru aceia, cari facusera mai insinte statului romanu servitia insemnate, inse la 48 fusera nevoiti a cede cutropiriloru turcorusesci si a parasi tiér'a, pr. DD. Aron Florianu, Laurianu s. a., — cari nu se mai potura intorce in tiéra, de catu sub caimacami'a lui A. Ghica si dupa acea.

Sub domni'a lui Cusa intrara mai multi romani transilvani in tiér'a romaniloru, si de o parte si de cecealalta de Milcovu, si se asiediara acolo; unii provisoriu, altii pentru totudeun'a; si mai multi ca profesori, de cari tiér'a duce si pana astadi lipsa, pucini ca advocati si mai pucini ca functionari publici. — Pr. Cusa fi primi fratiesce, si-i consideră totudeuna cá pre unii diatre si sei, pre candu unele partite ii persecutá, ér' una, cu deosebire, se nevois ai stirpi cu totulu sub celu mai marsiavu pretecstu, care sémena multu cu Auto-de-Fe alu spanioliloru. Din fericire, capulu acelei partite isi perduse, chiaru la ai sei, tóta increderea. Principele i luà de multe ori a sa ocrotire. Adauge la acestea ca: diurnalele partitei sale, intre cari celu mai renumitu fù „Buciumulu“, scriau adesea despre romanii transilvani, pre candu ce lelalte nu pomeniau nemicu despre ei (presupucinu romanulu), cá despre nesce pagani si vamesi. Se lasamu starea politica, care ei o confunda cu a imperiului austr., ér' diferintiele cu unguri nu le cunosco, dar' nece lucrurile literarie nu le aflara demne ale memorá pe sunt lucrarile associatiunei literarie etc. Éta caus'a pentru care inteligenti'a romana transilvana, nu-si sari din piele, candu firulu electricu anunciá destronarea principelui Cusa.

Se venimu acum la poporulu de rondu, la tierani. Numele Cusa erá atatu de popularin la tieranii din Transilvani'a nu numai la romani, ci si la straini cá si odiniora alui Jancu. Acésta popularitate, cu ocasiunea improprietarirei tieraniloru din Romani'a crescù si mai multu. Si intr'adeveru, dica animicii lui Cusa, ce voru vré, dar' tieranulu moldo-romanu numai lui Cusa voda are de si multiami bucatic'a de locu ce o posede astadi cá proprietate a s'a; ca-ci bine scimu, cumca partit'a improprietarirei a fostu purures in minoritate, — si déca nu obvinea actulu celu defaimatu dela 2 Maiu 1864 dieu, nu scio candu acea minoritate generósa ar' fi pututu deveni maioritate, cá se mantue tiér'a de proletariatu.

Respunda-ne acea respectabila minoritate, ce se alegea cu improprietarirea acelora ce facu puterea unui statu, déca principele Cusa sanctionà votulu camerei dela 1862, care facea din maioritatea locuitoriloru tierei, nu alta, de catu nisce proletari? — Eat'a si caus'a pentru ce nece poporulu de rondu transilvanu romanu, unguru, secuiu, sasu, n'a saritu in susu de bucuria, vediendu pe Cusa parasindusi tiér'a si alegundu si de asilu strainatatea; ci din contra in multe locuri l'au intimpinatu, dorindu, ca se nu védia, si l'au petreculu cu ochi doiosi. Si-milis simili gaudet. (Celu de o potriva, ou celu de o potriva se bucura.) Intr'adeveru singuru acestu faptu, alu improprietarirei, este in stare si iertá lui Cusa tóte gresiélele comise. Istori'a, acestu meritu nu ilu va poté denegá. Rumpatur invidia. Si déca altii nu, dar' tieranii Romaniei trebue se-i pastredie aducerea a minte*).

Nu facuramu panegiricu principelui Cusa. Diseramu numai ceea ce aveamu la anima, si

*) Una numai mai lipsia, cá dreptulu insuratiiloru de asi primi mosia pana candu se va mai afla din catulu porunciitu de lege, se nu se fi datu ultarii in favórea particulariloru mosieri! Ca-ce cu acelesi conditiuni se potea face si acésta si fapt'a ar fi fostu perfecta. Acelu pamentu e proprietate a natiunei si pe natiune se nu o scuriese nime in favórea unora séu altora. — Atata vina nu io ertamu nici lui Cusa, neci altora, neci odata. — R

ceea ce cá romani transilvani nu puteamu inecá, trebuiea se o dicemu. Ér' acést'a din punctu de vedere partialu, cá scusa a nóstra; nu din punctu de vedere generalu romanu, dupa cum premiseemu. Pentru ca din acestu punctu de vedere, suntemu datori a intóree foi'a.

Pre acésta foia scriemu si noi dimpreuna cu altii si cu toti romanii, cumca principele Cusa a administratu reu tiér'a, fórte reu! Dovad'a cea mai mare despre administrarea unei tieri sunt totudéun'a institutiunea si finantiele ei. Cum mergu aceste dóue institutiunea si finantiele ei. Cum mergu aceste dóue institutiunea si finantiele ei. Cum mergu aceste dóue